

עלים

עלון שבועי משולחן מערכת מכון עלה זית

publish@alehzayis.com | 732.513.3466
web: alehzayis.com

שנה ב: גליון ט | שב"ק פרשת ויצא התשפ"ב

עלה תורה

חיוב כיבוד אב ואם של יעקב בהיותו בבית לבן

ע"פ ספר 'דגל מנשה' מהג"ר מנשה גראסבערג מטרעסטונא זצ"ל
יצא לאור מחדש ע"י הרב שלום דזשייקאב שליט"א עם הערות מהרב משה היבנר שליט"א

ויקם יעקב וגו' לבוא אל יצחק אביו (בראשית לא, יז-יח)

הקשו המפרשים, מדוע מדגיש הפסוק שיעקב חזר אל אביו ולא לאמו, הלא אף רבקה הייתה עדיין בחיים (כמוזכר ברש"י להלן (לה:ח))?

המשך חכמה מבאר, שבעת שיצא יעקב מבית הוריו אל לבן אמרה לו רבקה (כז, מה) "ושלחתי ולקחתיך משם", שהיינו שמחלה לו על כבודה עד שתשלח אליו להודיעו שיחזור, וממילא כיון שעדיין לא שלחה אליו, לא היה יעקב מחויב לחזור אליה. אבל יצחק אמר ליעקב באותה שעה (כח:ב) "וקח לך משם אשה", דהיינו שיצחק לא מחל על כבודו אלא עד שימצא יעקב זיווגו, ולאחר מכן היה על יעקב חיוב לחזור לאביו ולקיים מצוות כיבוד אב, ומפני כן כונתו של יעקב היתה דווקא "לבוא אל יצחק אביו", עכ"ד.

והנה מצינו בגמרא במגילה (טז:ב), שיעקב אבינו נענש על שביטל מצות כיבוד אב ואם בהיותו בבית לבן. ולפי דברי המשך חכמה, יעקב לא עבר על מצות כיבוד אם בכל הזמן שהיה בבית לבן, אלא רק על כיבוד אב - אחר מציאת זיווגו. [וצ"ל לפי"ז שלשון הגמרא 'כיבוד אב ואם' הוא לאו דווקא, ושגרת לשון בעלמא - הערת הגר"ד שפירא שליט"א.]

ואפשר לדייק כן בלשון התרגום יונתן, שכתב על הפסוק (לב:ח) "ויירא יעקב מאד" - "ודחיל יעקב לחדא על דלא עסק כ"ב שנין ביקרא דאבוי", דקדק לומר אביו דווקא, מפני שיעקב לא נתיירא מחמת מצות כיבוד אמו, שכבר מחלה לו קודם שעזב אותה.

והנה בספר חסידים (אות תקעג) כתב, שמה שאמרו (קידושין לב:א) האב שמחל על כבודו כבודו מחול, זהו רק בדיני אדם אבל בדיני שמים חייב. והחיד"א כתב בכמה מקומות (שם), 'דברים אחדים' דרוש ג ד"ה ועוד אפשר, פני דוד בראשית לז, ג, שירוי ברכה יר"ד סימן רמ אות ט), שע"פ זה ניחא מה שנענש יעקב, שאף שיצחק עצמו צוה את יעקב לילך ומחל לבנו על כבודו, אין זה פוטר רק מדיני אדם ולא מדיני שמים. ומדבריו עולה, שאף יצחק מחל על כבודו כמו רבקה, אלא שמחילתו לא הועילה לפטור את יעקב מעונש בדיני שמים. [ועי' הגדה 'פי המדבר' (הוצאת תשס"ט דף נא) ובמנחת חינוך (מצוה לג אות ג), אודות החיסרון בכיבוד אב גם כאשר האב מחל על כבודו.]

[הערת הגר"ד ש: תירוצו תמוה לענ"ד, הלא יצחק לא רק מחל אלא צוהו בהדיא לילך ומה שייך ביטול. הרי זה דומה למי שצוהו אביו לך לבאר והבא לי מים, וכי יש עליו דין שמים על מה שלא האכיל את אביו בעת הליכתו?]

ובעיקר הענין, כבר הקשו המפרשים [עיינו רבינו בחיי (כח, ה), חזקוני (לז, לד) ומהרש"א (מגילה שם ח"א ד"ה גדול)] מדוע יעקב נענש על שביטל מצות כיבוד אב ואם בהיותו בבית לבן, והלא יצחק ורבקה עצמם צוהו לילך לחרוץ, עיי"ש תירוציהם.

עלה פרישה

אין המלאכים נפרדים מהאדם עד שיבואו אחרים תחתם

ע"פ ספר 'עיון תפילה' מרבי שמעון שמועריל ברנדריס זצ"ל, בעל פירוש 'ראש פינה' על אבן העזר עם הערות עלה זית

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים (בראשית לב, ב)

כתב האלשיך על הפסוק (בראשית לב, ד) 'ויעקב הלך לדרכו', דבשעה שהלך מארץ ישראל לחרוץ, כתיב מתחילה 'עולים' ואחר כך 'יורדים', ובפירוש רש"י (שם כת, יב) שעלו תחילה מלאכי ארץ ישראל שליוו אותו, ואחר כך ירדו מלאכי חוצה לארץ. וזהו לפי שהלך לחוצה לארץ שאינו מקום קדושה בשרשו ומדרגתו. אבל כאן אמר 'ויעקב הלך לדרכו', היינו מחוצה לארץ לארץ ישראל שהוא מקום קדושה בשרשו ומדרגתו, לכן 'ויפגעו בו' שבאו תחילה מלאכי ארץ ישראל קודם שעלו מלאכי חוצה לארץ. וכמו בעמוד אש שהשלים לעמוד ענן - עיין.

והנה רבים אומרים (עיינו בשערי תשובה סימן רסב וסידור יעב"ץ סדר סעודת ליל שבת) שאין לומר 'צאתכם לשלום', דאין נכון שתיכף בבואם ואומר להם 'שלום בואכם', יאמר תיכף 'צאתכם'. ומקורב תיקנו קצת (מחזיק ברכה סימן רסב אות ב) ואומרים בצאתכם בתחילתו וכו' כאשר תצאו במוצאי שבת יהיה אז צאתכם לשלום. וכמדומה שכן כתב גם מה"ר יעקב עמדין בסידורו (ליל שבת).

ויש ליישב על פי דברי האלשיך הנ"ל, דלפי זה גם כאן ידוע שיש לכל אדם גם בחוצה לארץ מלאכים, כמו שכתוב כי מלאכי יצוה לך כו'. אך ביום שבת קודש איתא בגמרא (שבת קיט, ב) כשהולך מבית הכנסת לביתו שני מלאכים מלווין אותו, ואלו מסתמא הם קדושים יותר ממלאכי חוצה לארץ. וכיון שהאדם נכנס לקדושת

שבת הוא גם כן כנ"ל, שמלאכי חוצה לארץ [-מלאכי ימי החול] ממתינים ואינם הולכים להם עד שיבואו מלאכי שבת תחילה. ולזה אומרים תחילה 'שלום עליכם' למלאכי שבת הבאים תחילה, ואחר כך 'צאתכם לשלום' למלאכי חוצה לארץ [מלאכי ימי החול].

זמנים לפרשת ויצא - ליקוואוד - November 12/13

מוצאי שבת		יום השבת		ליל שבת		ערב שבת	
4:41	שקיעת החמה	8:25	סו"ז קרי"ש מג"א (לחומרא)	4:39	פרישה ממלאכה (לתוספת שבת)	12:11	מנחה גדולה (חצי שעה לחומרא)
5:25	ג' כוכבים קטנים	9:10	סו"ז קרי"ש גר"א וגר"ז	4:42	שקיעת החמה	2:11	ט' שעות (להתחלת סעודה)
5:54	ע"ב דקות	10:00	סו"ז תפילה גר"א וגר"ז	5:41-6:41	מזל מאדים (לענין קידוש)	2:36	מנחה קטנה (לעשיית מלאכה)
6:06	ר"ת ד' מילין לחשבון המעלות	11:41	חצות היום (סעודת שחרית להב"ח)	5:24	צאת ג' כוכבים (לקרי"ש לפני סעודה)	4:05	פלא המנחה מג"א (לפי האופק)
11:41	חצות הלילה (לסעודת מלוה מלכה)	12:31	ד' שעות למוסף (לכתחילה)	732-513-3466 ext. 106 publish@alehzayis.com	נערך ע"י הרב משה ברוך קופמאן	4:24	הדלקת נרות

מתוך ספר 'מה נדבר'; פסקי הלכות מהג"ר משה היינעמאן שליט"א. עם ביאורים מאת הרב יהודה אריה העבער

הנוסח המקובל הוא לומר בליל שבת "צאתכם לשלום". אמנם בסידור יעב"ץ הקשה על הנוסח "צאתכם לשלום", למה יאמר צאתכם לשלום הרי באו רק עתה, וז"ל, "גם יש להפליא עוד על מה זה שלח המלאכים ופטרם לשלום הלא טוב שיתעכבו יותר וישמחו גם בסעודה אם היא כתקנה וכראוי לה" וכו'. ועל כן דעתו דנכון לומר "בצאתכם לשלום", והיינו כשבא הזמן לצאת יהא שלום.

ואמר הגאון ר' משה היינעמאן שליט"א דבאמת זהו הכוונה לנוסח דידן נמי, דכשבא הזמן לצאת יהא בשלום, ולא שיצאו עכשיו. ובאמת כן כתב במחצית השקל (סימן רסב ס"ק א) ליישב הנוסח וז"ל, "וכתב בספר תוספת שבת [ס"ק א], לפי נוסח הפייט שאומרים ליל שבת ביציאתו מבית הכנסת בסוף הפיוט צאתכם לשלום כו', משמע דהמלאך יוצא מיד אחר ביאתו מבית הכנסת, אם כן ליתא לדברי מהר"י ווייל, דלפי דברי מהר"י ווייל על כרחך הם אצל האדם כל יום השבת. וכתב שראה סדור תפלה אחד נדפס והשמית נוסח צאתכם לשלום, על פי גדול אחד, ועיין שם מה שכתב ליישב. ולענ"ד פשוט דאף על גב דהמלאך נשאר אצל האדם כל יום השבת מכל מקום אין לשבש נוסח צאתכם לשלום, כי הוא על דרך ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך. ואף על גב דאין יציאת המלאכים עתה, מכל מקום אומר צאתכם לשלום על זמן היציאה כשתהיה". ועיין עוד בלקוטי מהר"ח שם (סדר התנהגות ליל שבת) שהביא עוד מנהגים בזה.

דברי המלאך, וכ"כ רמב"ן ר"פ וירא שם, והשתא כיון שלא א"ל שנשתנה שמה איך לא הי' כפלא בעיני' דברי המלאך איה שרה אשתך, והלא שרי שמה ולא שרה, אע"כ אין להבחין בדיבור בין שרי לשרה רק בכתיבה ובכוונת מכוון, עכ"ל. ואף שהחתם סופר לא רצה לסמוך על שיטה זו להכשיר גט, מכל מקום יתכן שבני גליציה מסורה בידם כשיטה זו.

בענין מידותיהם של יעקב ועשו

ב) שם האריך ידידי הרה"ג ר' צבי פינקלשטיין שליט"א, לסדר את דברי האחרונים עם תוספת מרובה שלו אודות שיתוף כוחות של יעקב ועשו, ואין שלא היה מתאימה במידתה לעשו אילו היה ממלא תפקידו כאיש שדה בדרך התורה, ורחל היתה מתאימה בתכונותיה ליעקב איש תם יושב אהלים. ורציתי להוסיף על דבריו:

• בפרשתו נולד יששכר ללאה, וכידוע בני יששכר יודעי בינה לעיתים, וכפי מידותיו היה ראוי להיות מבני רחל, אלא שאותו לילה באמת היה שייך לרחל, ולא זכתה לבן "איש תם יושב אהלים" כיון ש"שכר שכרתיך בדודאי בני", שקנתה בן כזה מרחל.

• בפרשת ויחי האריך הכתב סופר לבאר, שאפרים היה רגיל אצל יעקב אבינו בישיבה ואילו מנשה היה יוצא ונכנס בבית המלכות. ואפשר לבאר ע"פ הנ"ל, שכן ידוע מש"כ המהרש"א (גדה לא, א) בשם הפענח רזא שיוסף נוצר בבטן לאה ושוב הועבר לבט רחל, ולכן תרתי מידות היו בו, היה גם בן זקונים ליעקב, שלמד ממנו כל תורתו, וגם היה השליט היוצא בכל ארץ מצרים. יוסף גם התחנך עם אסנת בת פוטיפרע והובא במדרשים שהיא היתה בת דינה בת לאה, ממילא בניהם היו מיוזג משתי מידותיהן של שתי האמהות הקדושות.

• לאחרונה רציתי לציין מה ששמעתי בענין זה, שלכן כתב רש"י בריש פרשת דברים (א, ג), שיעקב לא הוכיח את ראובן עד טרם מותו כי אמר "כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשו אחי". והוא ע"ד שכתב הרב הנ"ל, שראובן היה דומה לעשו במידותיו, ולפיכך חשש לזה. אבל לבסוף העידה עליו אמו "ראו מה בין בני לבן חמי".

הוא מה בין בני לבן חמי

מיוני-ה'תק"ל האגף ה'תק"ל ז' יוני
אחדים שבואל בנימין סופר (י)
(יז) כתב שם

ראויה לעשו, ובדרך זו ביאר באות ה' מאמר "ראו מה בין בני לבין חמי". כמדומה שזכה לכוון בזה לדבריו של ה'שפת אמת' בפרשת ויצא (תרמ"ז).

ויש לי עוד הרבה להוסיף על דבריך, אבל אכ"מ ועוד חזון למועד.

יישר כוח על דבריו הערבים משמחי לב ומשובבי נפש,

שאלו אברהם סני

בענין הגיית אות יו"ד לאחר קמץ או פתח

א) בגליון פרשת תולדות הובא דברי הג"ר דוד העללער זצ"ל אודות מנהג בני גליציה ש"לא היו יכולים לומר כהוגן תיבה שמסיימת באות יו"ד, כגון בשם אדנות שאמרו בסופה נה [בקמץ קטן] ולא נ, ויתכן שמעיקר הדין גם שינוי זה הוא בכלל טעות המשנה את הענין, וממשיך ללמד עליהם זכות שיצאו בלשון עילג זה למרות שאינו כהוגן. והביא גם סיפור מה ששמע מפי הגרי"ז שחשש שלא יצא ידי קריאת התורה בקריאה כזו, אלא שהגר"ד נזהר לבאר שבני גליציה עצמם יצאו כיון שזה הניב שלהם, אלא שהגרי"ז חשש שהוא עצמו אינו יכול לצאת בזה.

ובאתי להעיר, שאופן הגיית תנועה המסתיימת ביו"ד אינו ענין של ניב, אלא מחלוקת בין המדקדקים. ואף שאין יד הכל מגיעים לספרי דקדוק, אבל במקרה זה הובאו הדברים בשו"ת חתם סופר (אבן העזר חלק ב סימן יט) וז"ל, בספר ששה זרעוני ערוגה להגאון מה' זלמן עמרין זצ"ל קורא תגר מאוד על הקורין ומדגישים יו"ד שאחר הפתח וקמץ כגון חי שמדגישין היו"ד וכי ראיות גדולות דלא כן הוא אלא היו"ד אינה נקראת ונרגשת כלל והיא נח נסתר, עכ"ל. ועיי"ש שהביא סמוכים לכך מדברי רמ"ע מפאנו.

אלא שהחתם סופר הקשה על זה, דא"כ מה בין שרי לשרה, דדוחק לומר לא תקרא שמה שרי בכתיבה קאמר או בכונת הקורא מכוון שמה בה"י ולא ביו"ד, זה דוחק. אך מסיק החתם סופר וז"ל, ואני אומר קצת יש הכרח לדוחק הזה, דהרי ע"כ אותה הנבואה שבסוף פרשת לך לך שרה שמה ונתתי ממנה לך בן, לא אמר אברהם לשרה, דאל"ה לא הוי צחקה על

תמונה המיוחסת לחת"ס

קול עליה

אם הרמב"ם מנה מצוות דרבנן בפתיחות הלהכות

אור ליום ה' כסלו תשפ"ב לפ"ק ליקוואוד, לכבוד ידידי היקר הרה"ג ר' הלל שמעון שליט"א ראש מכון עליה זית.

ראיתי מש"כ בעלון דפרשת תולדות ליישב קושייתנו על הרמב"ם שלא מנה איסור נתינה במנין מצות דרבנן בריש איסורי ביאה, ותו"ד ליישב הקושיא, דהרמב"ם לא ימנה מצוה דרבנן בריש הלהכות אלא במקום שלא ימנה מצות דאורייתא, וביאר הטעם משום דלא יהא נראה כמוסיף על דברי תורה, ואע"ג דבוודאי אין בעצם המצוות דרבנן משום "בל תוסיף" וכמו שביאר הרמב"ם עצמו, אמנם מהאי טעמא לא הי' ניחא ל' להרמב"ם לערבב מצות דרבנן במקום שיש מצות דאורייתא, עכ"ד.

ולענ"ד אין זה מספיק, דעיינ בדברי הרמב"ם (ספר המצוות ריש שורש א') שהביא מה דהבה"ג מנה מצות חנוכה ומגילה והקשה עליו דא"כ הי' לו למנות גם איסורים דרבנן עיי"ש בארוכה להקשות כן, ומבואר לכא' דהרמב"ם לא נחית לטעמי' דמר, ואין להאריך במקום שאמרו לקצר וע"כ אסתפק בזה.

מנאי מוקירו ומברכו ברוב הצלחה,

ה"י"ם צבי הפל

תגובת הרב הלל שמעון שימאנאוויטש: עיקר כוונתי היתה להראות שהרמב"ם לא מנה שום מצוה דרבנן בפתיחות הלהכות, חוץ מחנוכה, פורים, ועירובין. והטעם משום ששם לא היתה לו שום מצוה דאורייתא למנות. אבל במקומות שהיתה לו מצוה דאורייתא, מנה אותה ולא המצוות דרבנן. ולכן לא שייך להקשות למה לא מנה מצות נתינה בפתיחה הלהכות איסורי ביאה. ומה שהארכתי קצת בענין בל תוסיף הוא רק להראות עד כמה ברח הרמב"ם מלמנות מצוות דרבנן.

לכבוד מערכת 'עלים'

זכיתי לקרוא בעיון רב את דבריו הנפלאים והערבים של הרה"ג ר' צבי פינקלשטיין שליט"א.

לחיבת הקודש יש להאיר במה שהביא באות ד' שמשום כך הוצרך יעקב אבינו לישא את לאה שהיתה

In response to Rabbi Prescott's comment, "I am unaware why the writer seems to reject the opinion of the Bnei Tziyon, Rav B. Rabinowitz-Thumim, the Atzei Sodeh and the Alei Yonah," I would like to clarify a few points.

First I will identify these Gedolim, as many may be unfamiliar with them. The Bnei Tziyon, Rav Dovid Shapiro, originally a talmid of the Munkatcher Rov, wrote his dateline teshuvah in Tammuz 5715 (1955) in response to Rav Chaim Zimmerman's sefer אגן הסוד. The sefer Atzei Sodeh by Rav Shmuel Dovid Segal of Baltimore, an expert on zmanei hayom, was first published in 1971. The Alei Yonah, Rav Yonah Mertzbach, was a rov in Germany and subsequently the Rosh Yeshiva of Kol Torah. His original maamar on the dateline appeared in a kovetz in 1971. Rav Binyomin Rabinowitz-Thumim printed his article in the kovetz HaPardes 1952. As we can see, each of these Gedolim printed his shittah only some years after the debate that took place during World War II.

My issue is not with Chabad per se, as the late Lubavitcher Rebbe zt"l (in a letter written in 1949) did in fact consider the opinion of the Bnei Tziyon, Rav Dovid Shapiro. The issue that I have is that travelers whose Poskim clearly follow either the Chazon Ish or Rav Tukachinsky would not agree with following a minority opinion, especially when it comes to chillul Shabbos. Interestingly, in the Lubavitcher Rebbe's letter there, he refers to the opinion that the dateline is at the end of the Asian mainland (six hours east of Yerushalayim) as a דעת יחיד, and doesn't give it much weight. On the contrary, this would pose a problem for Chabad in Hawaii, since they are using this opinion as a tziruf. This question has been dealt with by the Rabbanim in Chabad. Hawaii poses less of a problem for travelers from the yeshivah community, who would normally follow the Chazon Ish.

As to Rabbi Prescott's question why I ignore these four Gedolim, we need to realize that they were presenting a chiddush which went against the opinion of the overwhelming majority. The dateline question was originally brought up in the 1880's (see Rabbi Szimonowitz's article) and again famously during WWII, and continues to be an issue today. All the known Poskim who are followed in most areas of halachah deal only with the Chazon Ish and Rav Tukachinsky, and don't even mention this third possibility. (See Taarich Yisrael, an encyclopedia of information about the dateline, for a full list of these Poskim). Therefore, most

contemporary sefarim about the dateline discuss only the opinions of Rav Tukachinsky and the Chazon Ish.

A partial list of Poskim of the previous generation who agreed with and followed the Chazon Ish or Rav Tukachinsky's opinions includes: Rav Alexander Moshe Lapidus, Rav Yeshaya Kahana of Chortkov, Rav Simcha Zelig Reiger, Rav Shmelke of Zvhil, the Imrei Emes of Gur, Rav Aharon Kotler, Rav Yitzchok Zev Soloveitchik (the Brisker Rav), Rav Yosef Eliyahu Henkin, and Rav Yisroel Gustman. And from the recent generation: Rav Avrohom Yaakov Pam, Rav Chaim Kreiswerth, Rav Shlomo Zalman Auerbach, Rav Elazer M.M. Shach, Rav Yosef Sholom Elyashiv, Rav Shmuel Wosner, Rav Yechiel Zilber, Rav Dovid Feinstein, Rav Yisroel Belsky, Rav Bentzion Abba Shaul, Rav Nissim Karelitz, and ybl"c Rav Chaim Kanievsky and Rav Moshe Shternbuch.

Furthermore, it is questionable if we can combine these four additional opinions. As Rabbi Prescott himself mentioned, each authority arrives at his conclusions for different reasons; consequently, each has a different dateline, which means each opinion is rejected by the other three. According to Rav Shapiro, the line is 9 hours east of Yerushalayim, because that is where the first sunset took place at בריאת העולם. However, according to Rav Rabinowitz-Thumim and Rav Mertzbach, the line is at the Bering Strait, which is the end of the Asian land mass. See

Shach in הוראה who says that one may not combine minority opinions that happen to coincide if they reject each other's reasoning. The Maharam Schick (Orach Chayim siman 1) says that we follow the Shach when dealing with an איסור דאורייתא, but in that case it would be only one minority opinion versus the overwhelming majority.

In the end of the day, I did suggest a possibility using the principle of chazakah (based on Rav Yaakov Emden; Rav Shmuel Mohilever also agreed with this): that one may assume that it is Shabbos for him when it is Shabbos at the place he set out from until he definitely passes through the dateline. Based on this, we can defend the minhag in many circumstances. When someone travels to Hawaii from the USA he retains his chazakah that the day has not changed, and he may assume that it is still the American day. Similarly, when traveling to Japan from the Asian mainland one may retain his chazakah. Accordingly, one should try to travel to Hawaii only from the east (the United States), and to Japan only from the west (the Asian mainland).

Moshe Boruch Kaufman

Parshas Vayeitzei recounts that just as Yaakov happened upon Har HaMoriah, the sun went down, and Yaakov fell asleep. The Medrash notes that the phrase "Yaakov slept in that place" implies that he slept only that night, and not in his 14 previous years in Yeshivas Shem va'Ever.

Often this Medrash is used to illustrate Yaakov's noteworthy preoccupation with Torah study; but if the intended lesson is extraordinary self-sacrifice for Torah, shouldn't it be mentioned explicitly? Furthermore, in the following passuk the words ויקץ משנתו – he awoke from his sleep – are interpreted by the בעל הטורים to be read as ויקץ ממשנתו, he awoke from his learning. This reveals the remarkable fact that Yaakov was learning even while sleeping. If so, why did Yaakov stay awake for the previous 14 years? Couldn't he have slept and learned, as he did on Har HaMoriah?

The following background can provide the answer:

Chazal refer to Sefer Bereishis as Sefer Hayashar, because it chronicles the corruption of mankind's yashrus as a result of the sin of Adam Harishon, and the restoration of yashrus as the nation of Yeshurun through the efforts of the Avos, the yesharim. Sefer Mesillas Yesharim is the roadmap

to re-attaining yashrus, hence its title. It teaches that the greatest human achievement of the ish yashar is kedushah. The kadosh is so connected to Hashem that his mundane needs are the very means of avodas Hashem, and provide Hashem with a dwelling in our world. This is in contrast to the tahor, who serves Hashem despite having animalistic limitations, a necessary evil. The Av whom Ramchal showcases as a kadosh is Yaakov Avinu, because he attained the madreigah of kedushah.

Now for the answer to our question. Yaakov was in the process of climbing the ladder to become the kadosh, the Ish Hayashar. He was not born that way; in Yeshivas Shem va'Ever he was still on the level of a tahor, and his physical activities, including sleep, were just a necessary evil, sleep and learning being mutually exclusive. Certainly he was an exceptional tahor to be able able to sacrifice sleep for 14 years. However, deprivation and abstinence were not the end goals. The goal was to suffuse sleep with hashra'as haShechinah by learning while sleeping. Yaakov achieved this milestone only on the night he slept on Har Hamoriah, not before.

This is why when Yaakov woke up he declared in amazement, "Surely Hashem is present in this place and I did not know it!" There wasn't yet hashra'as haShechinah there when he went to sleep; Yaakov transformed Har Hamoriah through his sleep, achieving the milestone of kedushah.

This is what the Torah wants to bring out.

עלה לתרופה SHABBOS IN AMERICA

Rabbi Shimon Szimonowitz, Machon Aleh Zayis

Rav Avrohom Yehoshua Soloveitchik, shlita, once spoke at length about the International Dateline. He related that when the Bnei Yeshivah were considering escaping Vilna to Japan at the onset of WWII, his father, Rav Yosef Dov (affectionately known as Reb Berel), was reluctant to join them out of concern about the halachic questions regarding the status of Shabbos in the Far East. According to Rav Avrohom Yehoshua's account, it was his father who alerted the others to the question. And even Rav Elchonon Wasserman came to Reb Berel for help in understanding the sugya and the difficult Baal HaMaor on the subject.

How did Reb Berel himself come to learn about this esoteric issue?

Rav Simcha Zelig Reguer once showed the Brisker Rov, in the presence of his son Reb Berel, an interesting letter he had just received. In the letter, Rav Baruch Ber Leibowitz wrote that he had heard from "the Rebbe" – Rav Chaim – that there was a question regarding which day is Shabbos in America, where Rav Baruch Ber found himself at the time. He asked Rav Simcha Zelig to clarify the issue for him. Of course Rav Simcha Zelig quickly wrote back, informing Rav Baruch Ber that there was actually no question at all in the United States regarding which day is Shabbos.

How could Rav Baruch Ber have made such a mistake? Can we say that Rav Baruch Ber misunderstood Rav Chaim?

One possibility is that Rav Chaim was discussing Alaska, which is located on the American continent but with only a narrow strait separating it from the Far East, and subject to the halachic question. See Rabbi Kaufman's article in last issue.

But perhaps if we explore how the question was first presented to the European Rabbanim in Rav Chaim's lifetime, we can discover what impelled Rav Baruch Ber's question.

In an article in the newspaper HaMaggid (1872, #10) Chaim Zelig Slonimsky wrote about the halachic status of Shabbos vis-a-vis the International Dateline. It is beyond the scope of this article to reproduce Slonimsky's entire letter, but here is the opening statement.

Nowadays that business is being conducted internationally on a large scale, both by land and by sea, and the steamboats are carrying thousands of people from one end of the world to another, it's inconceivable that it won't happen that a Jewish businessmen will cross the Pacific Ocean which separates Asia from America and will thereby encounter the halachic dilemma regarding Shabbos. Because between

the people living on one side of the ocean and the other side of the ocean there is a difference of a day. The day which the Americans consider to be Monday, is Tuesday for Australians. Take for example a Jewish man who departs in a merchant vessel from San Francisco to do business in Melbourne... Or perhaps in the opposite scenario, Jewish merchants depart from Bombay to a destination somewhere in America, like San Francisco, etc...

He ends:

It's appropriate for the Rabbis, the Geonim of our time, who are concerned with spiritual matters and fulfillment of mitzvos, to investigate this matter and issue halachic guidance for the masses who may encounter this problem.

Chaim Zelig Slonimsky

Slonimsky wrote three more articles on this subject in HaTzefira; they were subsequently cited – and derided – by the Chazon Ish in his kuntres called Eighteen Hours.¹

But in the 1870's Chaim Zelig Slonimsky still enjoyed the respect of many Rabbanim,² who took up his challenge and responded to his query. Notable among the Rabbanim was Rav Alexander Moshe Lapidus, who responded to Slonimsky in an article in HaLevnon (Year 9 #34). Rav Shmuel Mohilever also addressed the question in HaLevnon (Year 11 #9).

In 1876, R' Mordechai Tzvi Weissman published Slonimsky's query with the Rabbinic responses in a slim volume he named Divrei Chachamim. The volume was prefaced with approbations from Rav Shmuel Mohilever and Chaim Zelig Slonimsky.

Considering that it was this discussion that Rav Chaim was probably referring to when he brought up the subject of the dateline and Shabbos, it now makes sense that Rav Baruch Ber thought the question was relevant to traveling from Europe to America, since traveling to the United States was included in the way the question was originally presented.

So Rav Baruch Ber actually remembered accurately that "the Rebbe" had said there was a question regarding which day to keep Shabbos when traveling to America, and therefore he sought Rav Simcha Zelig's reassurance that the issue was not relevant to

him – since to reach America he had crossed the Atlantic Ocean and not the Pacific.³

¹ A typographical error crept into the printed version of the kuntres of the Chazon Ish, providing the source of Slonimsky's articles as "HaTzefira, number 321." Really it was issues 1, 2, and 3.

² Slonimsky was a disciple of Rav Binyomin Diskin and a friend of many Rabbanim (Netziv, Rav Yitzchok Elchonon, etc.) who were his contemporaries. Originally he was considered a devout Jew who was also knowledgeable in worldly matters. Although he remained a practicing Jew until the end, in the 1890's he wrote something which caused him to be shunned by the mainstream rabbinat. His children, as was common among the maskilim, were totally estranged from Judaism.

³ Rabbi Moshe Baruch Kaufman pointed out to me that in Rav Simcha Zelig's teshuvah on the dateline (reproduced in the sefer Kav HaTa'arich), he seems to be saying that San Francisco itself is also subject to the debate.

Rav Berel with Rav Avrohom Yehoshua

Long identified with Jewish educational activities in Poland, Rabbi Reuven Grodowsky, left, and Rabbi Baruch D. Liebowitz, right, arrived in Syracuse yesterday to present a lecture series in which they will appeal for financial aid for the unfortunate Jews of the Continent.

